

lasztékosság, finomság, könnyedség: ezek azok a tényezők, amelyek Sèrvais óta Casals Pablot a világ első gordonkaművészevé emelték. Händelt, Beethovent és Bachot játszott. Hogy melyik művet? — nem is fontos. A szellemük legmélyét szólaltatta meg. Apróbb ópuszokban is gyönyörködtetett. Melyik volt a leg-szebb? Mind. De az egyik ráadás (Bocherini andante és allegrója) — feledhetetlen.

A *Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola* és a *Nemzeti Zenede* hangversenyéről is szólnunk kell. A Főiskola magas színvonalú házi hangversenyeiről a növendékek névszerinti megemlékezésével pedagógiai szempontból nem tartjuk helyesnek a kritikai megemlékezést. Kivételt kell azonban tennünk akkor, mikor *Hubay* mester művészképzőjének növendékei játszanak. Mert ezek a gyermekek pár év múlva a legkiválóbb hegedűművészek lesznek, akikkel joggal büszkélkedhetünk. A kitűnök között *Szerdahelyi László* és *Szentgyörgyi László* a letehetségesebb.

A *Nemzeti Zenede* minden évben tart egy zenetörténeti hangversenyt. Hézagpótló, komoly művészeti események ezek a koncertek, melyeken régi mesterek és elfeledett, vagy újabban felfedezett magyar szerzők műveit is alkalmunk van megismerni.

Papp Viktor.

Mécs László előadójestje. Eszterendeje — második verseskönyvének megjelenése idején — járt körünkben először a fiatal papköltő, az elszakított Felvidék legeredetibb hangú s legnagyobb hatású lírikusa. Akkor három szavalóestet tartott (az arisztokrácia, az irodalmi világ s a diákság számára), de valamennyit meghívott, zártkörű közönség előtt. Még a múlt év tavaszára tervezte nyilvános bemutatkozását is, hanem ez — az „utód” hatóságok jóvoltából, melyek a magyarországi körutat hamarosan megelégelték — egy egész évvel későbbre maradt. Ez esztendő során híveinek tábora lélekszámban is, lelkeségben is erősen meggyarapodott s most a Zeneművészeti Főiskola nagy hangversenytermében számával is, lelkesedésével is megkapó keretet szolgáltatott Mécs bemutatkozásához. (Az ő híveivel kapcsolatosan méltán beszélhetni „lélek”-számról, mert művészetét csakugyan

a lélekalhászás Szent Ferenci hivatásával azonosítja, azzal a legméltóbb hivatással, melynek a pontifex maximumi „halászgúyru” is évezredes jelképe.)

Előadóművészete tavaly óta külsőségekben egyszerűsödött, meghittségeben, elmélyedésben pedig — éppen ennél fogva — sokat gazdagodott. A műsorán szereplő darabok közül a legrégibbek, miket évek során át legtöbbször recitált (némelyiket talán száznál több alkalommal is): még most is őrzik Mécs kezdő szavalómódjának némely fiatalos szélsőségeit; ezekben néhol igen is fonétikai hatásokra épít s a hosszú vessorok lüktető, zakatoló ritmusát túlságosan is megjátssza előadásbeli testritmussal (*Hajnali harangzó*: „Kongatom piros harangom... stb.)

De mint ahogyan költészetében is kétségtelenül megállapítható a kifejezés koncizebbé, „markolóbbá” válása: újabbkeletű költeményeinek előadói értelmezésében is kevesebb s — éppen gazdaságosabb elhelyezésénél fogva — nagyobb nyomatékkal ható eszközt alkalmaz. Ez kivált *Rózsaszínű hold* című, berlini fogantatású versének bemutatásakor vált nyilvánvalóvá: a friss ihletű, nemes felépítésű költemény valóságos drámai ragyogást kapott Mécs benső tüztől áthatott, de külsőségekben szűkmarkú, művészi nyugalommá koncentrált közlésében. Ez űlve elmondott keserű-lelkes *Borkóstolás* is osztatlan, mély hatást keltett. Régibb terméséből pedig az *Őszi tilinkózás* kristályos tisztaságú akkordjai markoltak most is nagy erővel a szívekbe:

Akinek átokként bánat ül a mellén,
akinek könnye van, jöjjön ide mellém,
üljön az avarra.

Fölveszem tavaszról maradt tilinkómat
s elfújom bánatát minden búsulóknak,
tavaszra várónak.

Közönsége — mely már kötetiből magába szívta az evangéliumi bizalmat, az optimista emberszeretetet és emberben-hívést — a pódiumról is valósággal igehirdetésül fogadta Mécs szavalatának meleg áradását. Az est némely mozzanatában igazán az volt az érzésünk, hogy a költő pódiumáról távolabb szemhatárokra látni. A mi napjaink bel- és külpolitikai „tényezői” nem igen helyezkednek az „egy akol, egy pásztor” új-

szövetségi elvének ilyen tágas alapjára (mi tagadás: talán nem is volna tanácsos arra helyezkedniök); hanem a papok és költők minden korban a politikusok előtt jártak, s Mécs működésében valami meglepő visszautalás mutatkozik a pap és költő ősi küldetés-közösségére.

Szavaloestélyén közreműködött egy nemes hanggal bíró, jeles iskolázottságú dalénekesnő is: Kéthelyiné Wakots Margit. Budapesten hatodízben énekel ezúttal, a Felvidéken pedig az utóbbi években szinte kézzel-képre adják a városok. Az est preliudiumával egy hatalmas Beethoven-áriát adott elő, majd Mécs számai közben finn és magyar dalok igaz érzéstől áthatott, üde közvetlenségű tolmácsolásával ragadta tapsokra hálás hallgatóságát.

Költő is, énekesnő is ezen a szép estén bőven learathatta azt a jóérzést, mit minden misszionáriuslelkű művészen a fogékony szívek előtt való megmutatkozás kelt s mit maga Mécs a *Harangöntők öröme* című, e hangversenyén is előadott, gyönyörű versében is becsvágyának vall, mondván, hogy a legtökéletesebb harang-alkotás is csak akkor avattatik az igazság nyelvév, ha a műhelyből a toronyba kerül, hogy onnan szóljon a hívekhez.

Rédey Tivadar.

A magyar hún-mondák kérdésének mai állása. A magyar hún-mondák eredetének kérdése ez a magyar homerosi kérdés, az utóbbi évtizedekben élénk viták tárgya volt s napjainkban igen érdekes, új eredményekkel gazdagodott. Ez indította Császár Elemért egy összefoglaló kis mű megírására (a fenti címen, az *Irodalomtörténeti Füzetek* sorozatában), melyben 31 lapon világos képet adja a kérdés történetének s bizonyos tekintetben maga is állást foglal.

A hún-magyar rokonság kérdésének fejlődésében négy korszakot különböztethetünk meg. Első a *Wenzel-Toldy*-korszak, mely a hún-mondákat úgy, mint az előző századok, a magyarság őstulajdonának hitte s mint kétségtelen szellemi birtokát tárgyalta. Toldy az anyagot a német filológia eljárása szerint szerves egészé, összefüggő mondakörökké konstruálta. Második a *Hunfalvy*-korszak, mely a magyarság eredetét nyelvi alapon kutatja s az ugor népek körében ta-

lálta meg. Elvi ellensége volt a török rokonságnak, melynek nagyon alárendelt jelentőséget tulajdonított s így a hún atyafiságot is a mesék honába utalta. Hunfalvy Pál Ethnographiájában (1876) kimondja — a német Roessler kutatásaira is támaszkodva —, hogy a magyaroknak sohasem volt ősi hagyományuk avagy mondájuk Attiláról; e történeteket krónikaíróink maguk koholták, részint a Nibelungenlied, részint más német krónikák alapján. Más szóval, a magyar hún-monda: *könyvmonda*, mely sohasem élt a nép ajkán. Ezen a nézetten volt *Riedl* Frigyes is, ki már 1881-ben Hunfalvyhoz csatlakozott és legújabb tanítványa, a korán elhunyt *Király György*, ki 1921-ben *A magyar ősköltészet* c. könyvében a húnhagyományt udvari geneológusok koholmányának mondta, a királyi ház dicsőségének emelésére.

Harmadik irány az volt, mely elismerte ugyan, hogy a hún-monda úgy, ahogy krónikáinkban olvasható, nem tiszta néphagyomány, de nem is könyvmonda, hanem kellett élő alapjának lenni, mely századok folyamán fennmaradt a nép tudatában. *Heinrich Gusztáv, Petz Geodeon, Bleyer Jakab* ily fenntartónak a hazánk területén letelepedett idegen, leginkább német néptörzseket tartják, kiknek képzeletét természetsszerűleg foglalkoztatta a néhány évszázaddal előbb itt élt hún király emléke. *Sebestyén Gyula* efféle közvetítőkül a székelyeket jelölte meg, mint még a mai haza területén kívül a magyarokhoz csatlakozott avar vagy kabar, tehát a húnal rokon néptörödedeket.

Napjainkban lépett e kérdés negyedik fázisába, mely *Gombocz Zoltán* és *Hóman Bálint* nevéhez fűződik. *Gombocz A bolgár kérdés és a magyar hún-monda* c. dolgozatában (1921) azt a nézetet vallja, hogy a magyar két népfaj összeolvadásából eredt: egy számra nagyobb finn-ugor népet leigázott egy kisebbszámú turk nép, ma már szinte bizonyos, hogy egy bolgár törzs: az onogur. Ez a nép pedig szoros rokonságban volt a húnal s így a magyarság, mely szellemileg is e magasabb kultúrájú nép hatása alá került, természetsszerűleg vette át tőle a hún-rokonság tudatát s tette a magáévá.

Hóman élesen elkülöníti a ma-